

DOMAČI • PRIJATELJ. •

LETNIK VI.

PRAGI, 1. SEPTEMBRA 1909.

ŠTEV. 9.

FRANJA:

ŠKRJANČKOVO GNEZDECE.

Vroč poletni dan je bil. Po ozki stezi med njivami je stopal počasnih korakov priletel mož z majnim dekletcem starim kakih šest let.

Na razoranem, zgubanem licu se je brala starcu globoka žalost in skrb. Hodil je zamišljeno, z glavó globoko na prsi sklonjeno.

Solnce je močno pripekalo, dozorelo žito se je težko priklanjaló k tlom kadar je zapihal vetrič, nebo je bilo vedro in v sinjem zraku je zgolel škrjanček svojo visoko pesem.

Mož se je vstavil in se obrnil proti vasi. Dekletce, katero je doslej teklo po stezi naprej, poljske cvetlice nabirajoč, se je tudi vstavilo in vprašujoče pogledalo mu v obraz.

„Dedek moj, zakaj ste vedno tako žalostni, tako temno gledate, da bi se Vas skoraj bala. Pogledjte, kako je tu lepo, le prevroče mi je, in škrjanček nekje prepeva, pa tako visoko da mi ni moči ga videti.

„Samo slišim ga, nevidim pa ne!“

„Kadar boš velika ti vse povem, le vesela bodi in cvetke nabiraj in škrjančka poslušaj; le pojdiva naprej do one meje, tam ima škrjanček svoje gnezdece, tam ti pokažem prav od blizu mladičke.“

Pogladil je svojo vnukinjo, katero je tako srčno ljubil, po laseh, nakar je odskakljala veselo se smejoč.

Zamišljeno se je ozrl proti nebu, po katerem so plavali mali oblaki, poslušal pesem škrjanca, kateri je še vedno visoko v zraku žgolel.

In mislil je na svojo in svojih dragih usodo.

Njegova hiša tam v vasi je bila ena prvih in največjih.

Mnogo lét je živel s svojo ženo in sinom edincem v sreči in miru v oni hiši. Njegova žena že nekaj let mirno v grobu počiva, in sedaj je oddal svoje posestvo sinu kateri se je kmalu nato oženil.

S prihodom mlade žene je zbežal mir iz hiše, ubegla je sreča in zadovoljnost katera je doslej tam vladala.

Sin je bil dober gospodar, je ljubil in spoštoval svojega očeta, vsled tega ni mogel gledati kako je žena zapravljala, njegovega očeta črtila in zasmehovala. Negospodarna in prepirljiva žena je grenila življenje teh dveh in težko je bilo njiju življenje.

In vselej kadar je nastal prepir med mladima, je dedek naglo prijel deklico, svojo ljubljenko za roko in jo brž odpeljal s seboj. Ob lepem vremenu sta šla najrajša v naravo, med polje in travnike, pod milo nebo.

Danes je bilo tudi takó!

Ni hotel da bi to mlado, nepokvarjeno srce, čulo grenke sovražne besede, ni hotel da bi ta mali, nerasviti razum začel presojudati kdo da ima prav, ker se je bal da ne bi iz nagnenja do matere ne postalo s časoma ravno tako. Ker vedel je, da slab zgled rodi slab sad! Z otožnega premišljevanja ga je zdramil glas male Maruške, katera je s glasnim vzklikom pritekla k njemu.

„Glej, dedek, glej, tam bo gotovo gnezdece. Kaj ne? Sliši se tanko piskanje malih, in stari škrjanček je že večkrat priletel in zopet odletel, gotovo jih krmi!“

Rok polne cvetic je kazala v ono smer odkoder se je ravnokar zopet dvignil stari ptič. Nasmeh je spreletel starčevo lice; dobro mu je bilo že več let znano to gnezdece. In ko se je prepričal da je ptič odletel iskat novega živeža za svoje mlade, je popeljal deklico k gnezdu.

Bili so štirje še čisto nagi ptički v njem. Široko so odpirali kljunčke glasno kričeč stezali nage vratove težko pričakujoč hrane.

Zažarelo je mlado lice deklici od veselja pri tem pogledu, zaploskala je z rokami in ni mogla se dovolj nagledati tega prizora.

Toda kmalu se je vrnil stari škrjanček in preplašeno poletoval okrog v strahu za svojce.

Počasi sta se odstranila, le od daleč sta opazovala, kako je donašal škrjanček hrano v gnezdece, kako se je dvigal in v zraku veselo pel.

Šla sta dalje ob meji, nabirala cvetice in se otroško razgovarjala.

Kmalu jih doide znani sosed iz vasi in hitro ogovori starega moža:

„Sosed, vrnite se naglo domov, nekaj se je menda zgodilo pri vas, videl sem Vašega sina kako je bežal iz hiše, razoglav in ves zbeغان in nekaj je skrival pod suknjo.

Stari gospodar se je močno prestrašil, brez odgovora se je obrnil, prijel deklico za roko in tekel kolikor so ga nesle noge, proti vasi.

Ni šel več ob meji, temveč kar po bližnjicah, čez polje in travnike, da bi le hitreje došel domov.

Dospel je ves vzhičen v vas, noge so se mu tresle, in deklica je v enomer vpraševala zakaj tako naglo, ker dohajati ga ni več mogla.

Pred hišo je bila zbrana velika gruča ljudi, glasno se pomenkujoč.

Vsi so utihnili, zagledavši starega moža. Stopil je v hišo, kjer je vladal največji nered, popustil vnukinjo v veži in se preril skozi množico, katera se mu je molče umaknila. Obstal je sredi sobe, pogledal krog sebe in iskal vzroka vsemu temu. In zagledal je grozen prizor, kateri se mu je nudil v kotu na postelji.

Postelja je bila vsa razmetana in po tleh vse polno krvi, čez posteljo z glavo navzdol je ležala mlada žena, njegova snaha — mrtva.

Kakor okamenel je stal in gledal in ni mogel zapopasti, kaj in zakaj se je to zgodilo.

Zamolcklo je vzkliknil in se opotekel bližje. A grosa ga je bilo pred temi izbuljenimi očmi, pred to sesedlo krvjo, in zaplakal je naglas.

„Zakaj se je tako končalo? Zakaj? Ubogi, ubogi, sin! Kaj bo sedaj? Žalostni konec si storila tudi ti nesrečna žena! Zakaj tako? Zakaj?“ — —

Tako se je vpraševal in solze so mu tekle po zgubanem lici.

Kakor bi se česa domislil se je nakrat zravnal, ozrl se po sobi, katera pa je bila popolnoma prazna.

Vsi so odšli pustivši ga samega s svojo žalostjo.

„In kje si ti, moj sin?“

Šel je vun med ljudi.

V temnem kotu v veži je čepela mala Maruška in se jokala, strah jo je bilo pred to množico, akoravno ni ničesar zapopadla. V tem trenutku prisopila neki mlad fantič in kar brez sape zakličil:

„Mladi gospodar je bil najden tam med poljem, vstreljen leži pod mejo!“

Kot strela z jasnega je uplivala ta novica na zbrano množico.

Nekaj se jih je razkropilo po svojih domovjih, drugi so pohiteli na polje prepričati se o istinitosti nepričakovane novice.

Za glavo se je prijel stari gospodar, vzal deklico, katera mu je ob strani stala in se jokala, v naročje in tekel tudi tja kamor so hiteli drugi.

Oni fant, kateri je prinesel to žalostno vést v vas, jim je kazal pot, in razburjeno pripovedoval kako ga je našel.

Krave je pasel na bližnjem pašniku, in videl mladega kako je bežal in se mu za mejo skrila. Čez nekaj časa je slišal zamolkel pók, šel gledat in ga našel s prestreljenimi prsi v mlaki krvi ležati.

In ko so vaščani prišli do kraja nesreče so se prepričali na lastne oči, da je vse tako, kakor je fant pripovedoval.

In oče nesrečneža je padel čez njega, in si ruval sive lase in pretresljivo jokal. Kmalu je dospela komisija na ogled. Dvignili so mrtveca da bi ga odnesli, pod mrtvim truplom so pa našli škrjančkovo gnezdece in mladički so bili utopljeni v krvi vstreljenega!

„Dedek, glej, ptički so mrtvi, mrtvi!“

In zajokala je na ves glas mala deklica. Ni zapopadla v svoji otroški nedolžnosti, kaj je vse mrtvo z njimi! —

VRHOVAN:

ENA SAMA NEDELJĀ.

Tisto jutro sem šel mimo mestne gostilnice, začul sem hripave in hreščeče glasove iz nje in sem stopil v hišo.

Po cesti je bila brljuzga, sneg je bil zapadel čez noč nanovo in stopinje so se udirale v mokroti. Tako sem še raje stopil v gostilnico.

Sédel sem za mizo in si ogledoval izbo. Čuden, pekoč vonj je prihajal po sobi; širil se je iz kuhinje, ki jo je vezalo malo odprto okence s sobo. Neznosno je udarjalo v nos po plesnobi, kajti vse stene so bile temno zelene, prav do stropa. Mislil sem že oditi.

A ostal sem. Zanimali so me možje, ki so stali po sobi, naslonjeni ob mize, roke v žepu. Vsak je imel steklenico žganja pred sabo in je izpil zdaj, zdaj dolg požirek.

Morali so biti delavci ali težaki. Že od nekdanj me je zanimal ta sloj. Ko sem časih srečal trume delavcev, valeče se iz tvornice, postal sem vedno in čakal, da so odšli mimo vsi. Vsi ti trdi obrazi, te divje oči, so se mi utisnili globoko v spomin.

Tako sem srečal v gostilnici znance, ljudi, ki sem jih že opazoval nekoč.

Bradat mož, herkulske postave, je pričel:

„Vraga, od jutra že pometam sneg po tlaku! Vrag vzemi tako nedeljo, ko se ubijaš navse zgodaj!“

„Kaj misliš, Jože, da sem jaz kaj na boljšem?“ je pritrjeval mlad fant. Vso noč sem vozil moko v mesto, ko je lilo in škropilo, da sem vse premočen. Danes pa zopet naprej, komaj se človek malo oddahne.

Krčmar, mlad in suh, je pristopil k Jožetu.

„Fant, kaj zdihuješ, popij še malo, pa bo dobro!“

„No, pa prinesi še eno merico!“ je dejal fant. In bil je potolažen.

Pa je zopet izpregovoril bradati mož, ki je šepal in ki je govoril poprej o pometanju snega. Oči so mu zažarele.

„Ko sem zjutraj pometal po tlaku, sem se moral zmerom ogibati. Gosposko oblečena dekleta z materami so hodila venomer mimo, vrag, vedi kam, menda od plesa. Pa sem mislil, je že tako, da imajo nekateri ljudje večno nedeljo, mi se pa ubijamo noč in dan!“

Pogledal jih je, ki so stali okoli njega in vseh oči so zažarele v ognju.

Hlapec, ki je sedel daleč zadaj za mizo, je izpregovoril.

„Tudi jaz sem čul zjutraj zgodaj, bilo je menda štiri, glasove na ulici. Pogledam skozi šipo in vidim mlade gospodične in gospode. No, veselo so proživali noč.“

Šepavi težak je izpregovoril.

„Glej, ti spiš na hlevu in iz okna se vidi slučajno na ulico. So pa ljudje, ki nikoli ne prestopijo praga hleva, ki njih noga stopa le po gorkih sobah!“

Vsi so se spogledali in pogledi so se razumeli. Nekdo je pogledal name, kot bi hotel reči: „Kaj hoče ta med nami?“

„Zdaj grem! Spet bomo napregli in šlo bo s težkim vozom po cesti!“

Vsi so pokimali in fant je izginil pri durih.

Šepavi težak je zopet naročil žganja in je ponujal okoli.

V sobo je stopil star, bradat mož. Zibal se je, potrkoval z zakrivljeno palico in pokimaval z glavo.

„Pozdravljeni!“ je rekel delavcem.

„Bogdaj!“ se je oglasilo v krogu. Odkod, Cepek?

„No, še v nedeljo nima človek miru! Ves teden nosiš časnike okoli, v nedeljo pa kaj družega!“

Cepek je sédel v kot in tiho pil žganje. Cepek mi je bil znan po obrazu, ko sem ga videl večkrat capljajočega po ulicah, s časopisi pod pazduho. Bil je obubožan baron.

Soba se je praznila in le še poredkoma je prišel kdo. Krčmar je pristopil k oknu in gledal metež. Ljudje so hiteli mimo okna, tesno zaviti, premrli od mraza. Kdo je pogledal pri oknu v izbo, malo postal, a takoj odhitel. Videl je, da ta gostilna ni zanj.

Krčmar je pričel:

„Saj pravim, reveži so; vsak dan pridejo skoro sem, zdaj morajo pa v ta metež ven tako slabo oblečeni; no, saj so trdni.“

Pokimal sem in odšel. Ko sem hodil po mestu, srečaval sem gospe in gospode v dragocenih kožuhih.

O tej gostilnici mi je rekel nekoč tovariš: „Tu notri boš našel originalov!“ Sam ni šel nikoli pogledat, kakor jih ne gre stotina.

Včasih grem zvečer mimo tiste gostilnice. Vpitje in hripavo petje doni iz nje, vmes zategnjeni glasovi harmonike. . . . Originali so zbrani. . . .

FRAN BOLKA:

POPOTNIKI.

Našli smo se kakor popotniki na samotnem križpotju, kajti prišli smo od različnih strani in sam bogve zakaj. Tisti dan je bil solnčen dan in poln je bil vesele ljubezni, velikega hrepenenja . . . Komaj smo se zagledali, že smo se ljubili, pogledali smo si odkritosrčno v oči in vedeli smo, kaj spi v popotniških naših srcih. Samo hrepenenje je bilo v naših srcih in vsi smo hrepeneli isto, ali vse to hrepenenje je bilo izraženo samo napol, kakor tihe sanje v mehkem objemu ljubice. Gnalo nas je nekam, ali vedeli smo samo napol za svoje cilje, samo napol za svoja bodoča pota . . . Kakor je bil že večer in visoko brez zvezd nebo, vendar smo vedeli, da smo bratje po dušah in nam bo težak trenotek slovesa in neprijetna ura ločitve. Kam hrepenimo, vedeli smo samo napol, ali vedeli smo, da hrepenimo isto in se razidemo, ko postane hrepenenje jasno in si to povemo odkrito v obraz in brez prikrivanja.

Skupaj smo potem najeli stanovanje in naše duše so se združile še bolj. Jdnake so bile naše sanjarije in jednake naše skromne želje. Želeli smo, da bi tako ostali skupaj vedno, dobri prijatelji, da se ne bi nikoli več vzbudila v nas romarska natura. Bali smo se, da se ne vzbude v nas popotniki in ne zažele dalje . . . Posedali smo v mračni izbi in govorili o svojih sanjah, resnično ni bilo v našem življenju ničesar drugo kot življenje, vse drugo so bile sanje: pretekla so leta in ničesar se ni dogodilo v tih letih, za kar bi mogel reči, da se je dogodilo in da nismo le sanjali cele stvari. In tako je bilo vedno in se ni izpremenilo niti tisti čas v mali izbi, kjer smo mogli samo okoli mize in nikamor drugam; do stene ni bilo mogoče nikjer, vse je bilo zastavljeno. Sedeli smo samo na posteljah in k mizi smo prisedali le ob času večerje in obeda. To je bilo v naših naturah, da nismo nikoli sedeli okoli mize in se pogovarjali. Sedli ali legli smo na postelje in potem pogovora ni bilo konec celo popoldne in kasno v noč.

In tako je nekdaj rekel Milan:

„Zgodilo se je nekdaj in ostal sem dalje časa v enem kraju. Tedaj je moja popotniška narava spala dolgo in že sem mislil,

da se umirim in si napravim življenje prijetno. Posvetilo je v moje življenje, ali je takoj tisti čas ugasnilo. O, ti moj Bog, zakaj je ugasnilo! Kako prijetno bi zdaj živel človek in si ne bi želel naprej, vedno naprej . . . Ob tistem času sem namreč ljubil lepo Anko, ali ker je bila ljubezen brezuspešna, sanje brezplodne, vstal sem in se napravil križemsvet in tu je prva postaja . . . Ali jutri se napotim dalje, ker povedal sem vama, česa išče moje srce, pa ne najde: miru v objemu deklice . . . Pojdem . . .“

Milan je govoril čisto resno in videlo se je, da je spoznal naše hrepenenje in da zdaj ne bo mogel ostati nič več . . . Žal mi je bilo, da gre, kajti vedel sem, da pojdem zdaj tudi jaz. Težko sem odhajal, ker bil sem se privadil in veselo razpoloženje se je naselilo v moje srce. Pa vendar je bilo hrepenenje po popotovanju večje in vedel sem, da odidem drugi dan za svojim ciljem . . . ali bogve kje je ta cilj.

Tedaj se je dvignil na postelji Slavko in je govoril take besede: „Moje srce je mirno in moja duša ne sanja o popotovanju. Umrla je tista narava in več ne vstane iz globočine, ki se je potopila v njo . . . Popotuj srečno, Milan, in spomni se name, kadar boš daleč kje našel kraj počitka in čakal na trenotek, ko se bo spet treba napraviti na pot. Ti pa, France, ostaneš in mirno bova živela tu . . . Saj ostaneš?“

In sem rekel: „Ne ostanem.“

Slavko je zamahnil z roko in ni rekel besede; stopil je k oknu in gledal na ulico, kjer je vstajalo večerno življenje. Škoda se mu je zdelo besedi, da bi naju odvrčal, kajti vedel je, da so zastoj take besede . . .

In ko je vstalo drugo jutro solnce, nastopila sva z Milanom romarsko pot in sva se poslovila od Slavka.

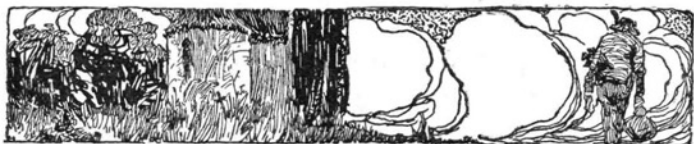
„Pozdravljena, romarja; spomnita se name, ko bosta daleč in se bo nanovo vzbudilo hrepenenje po miru. Tedaj se vrnita k meni in vesela bodo naša srca . . .“

Šla sva in na prvem križpotju sva se ločila: šla sva na desno in levo in poprej sva si še dala roke.

„Škoda, da se je pojasnilo hrepenenje; ne bi še šli narazen, da nismo spoznali kaj hrepenimo.“

Milan je potem odhajal z velikimi koraki in komaj sem ga še videl, komaj se je še zasvetil tuintam njegov beli slamnik . . . Ah, žalostno in tesno mi je bilo tedaj v prsih in ne želim si več takega trenutka: polnega grenkosti in zapuščenosti.

A. FABIJANOVA:

POMLADNE SLIKE.

Kaj veste vi jetniki zatohlih mestnih ulic o pomladi! Pride mimo vas ženska z našarjenim novomodnim slamnikom, prisopiha za vami penzionist z oguljenim solnčnikom v roki, priskaklja vam nasproti dandy s šopkom kupljenih vijolic na prsih, pa pravite: evo pomladi! Vi siromaki!

Ali vas je že kdaj zbudilo lastovičje crvčanje, da ste vstali in se ozrli skozi odprto okno na brezovo lozo, ki dremlje sredi polja? Vsa gola je bila še sinoči in žalostna, ali glejte, danes je vsa obsuta z zelenjem, tako nežnim, kot rahla ljubavna misel v nedolžnem dekleškem srcu.

To je pomlad.

Ali vas je zbudila že kdaj sredi noči slavčeva pesem, da ste vstali in se naslonili na okno? Mesečina se je razlivala po vrtu in na cvetoči jablani je sedel skromni krilati pevec in sanjal o ljubezni.

To je pomlad.

Danes jutro so me zbudile lastovice. Odgrnila sem zaveso in glej, sredi solčne poljane se je smehljala brezova loza, odeta z rahlim zelenjem kot bi se pripravljala v svate.

Nedelja je in mimo okna hodijo dekleta v snežno belih oblekah, rožaste robce na glavi. Fantje pojejo po cesti, goloroki, suknjo na rami in šopek za klobukom. Tapatam prideta možaka v resnem pomenku, vstavita se, ozreta po bujni ozimini in zadovoljen smehljaj se zaziblje na ustnih.

Popoldne so se zbrala pod mojim oknom deca, vesela, pisana družbica. Majhna so še, celo par samosrajčnikov je vmes.

Igrajo se svatbo.

Nevesto, plavolaso šestletno Barico so vso opleli s cvetjem in zelenjem. Pisani venec ji sega skoro do peta, na krilo so ji pripeli zadaj široko petljo od mehkega rdečega popirja. Ženin, črnelasi sedemletni Mirko ima šopek na prsih in za klobukom. Tudi tovariš in tovarišica sta napletena s cvetjem.

Po dva in dva so razvrščeni v sprevodu, spredaj „moški“, zadaj „ženske“. Jurjevičeva Nežika, ki je najstarejša med njimi in je bila že pri birmi, ima glavno besedo. Pred sprevidom

koraka Jure muzikant in živahno drgne z ustnicami po polomljenih orgljicah, ki jih je našel na smajni dan pred krčmo.

— Nevesta se mora jokati! — komandira Nežika — in Barica zaplaka. Ker nima robca, se briše ob edino krilce, ki ga ima na sebi in kaže gola rjava bedrca.

— Zakaj pa ne vriskaš? — kara Nežika starejšino Mateta — ali ne znaš, kaj se spodobi na svatbi?

Svečano kot je treba, se pomika sprevod po cesti. Kar se prikaže izza ogla žandarjev Poldek. Razbit črn lonec ima na glavi, svetlo medeno zajemalko za pasom, na rami pa mu visi na črnem traku dolga kuhalnica.

— Kam, Poldek? — ga ustavi ženin Miko, pozabivši svoje dostojanstvo.

— V službo! — se odreže ponosno Poldek in odmaršira dalje. Ali zdajci se je premislil, okrene se in steče za izprevodom.

— Počakajte, deca! Glejte, to je kapa, to je puška in to je sablja! — pojasnjuje z važnim glasom in razkazuje lonec, kuhalnico in zajemalko.

Sprevod se je ustavil in z očitnim zanimanjem ogleduje malega Don Kižota.

— Pa pojdi z nami, da nas odvedeš v zapor, če se stepemo v krčmi! — predlaga starejšina Mate.

— Ajde dalje! — komandira Nežika in Jure podjetno pritisne orgljice na usta. Starejšina vriska venomer, nevesta si s krilcem briše oči. Čisto zadaj pa maršira Poldek ponosno in dostojanstveno. Veselo mu odskakuje ob kolenih rumena zajemalka in črni lonec se preteče ziblje na glavi.

Zdajci se prikaže izza sosedovega poda puran in se zakadi med svate. Kot bi trenil, je rdeča nevestina petlja na tleh. Kratek krik in vrisk in svatba se je razkropila na vse štiri strani neba. Samo debel samosrajčnik, ki se je bil spoteknil, leži sredi ceste in se joka, korak pred njim so črepinje Poldkovega lonca. Ali skoro se vzdigne mali debeluhar in odbeži po cesti, tudi puran je izginil za podom in cesta je prazna. Okrog hiše cvrče lastovice, tam sredi polja dremljejo breze in mlado nežno listje porhtava v pomladnih sanjah...

* * *

Vračala sem se s sprehoda. Mračilo se je že in delavci so prihajali s polja in iz vinogradov. Od vseh strani vriskanje, petje in smeh. Blizu doma že me srečata moški in ženska. Pela sta veselo poskočno pesem.

— Dajte mi malo rožic! — je rekel moški in se ustavil tik pred manoj. Dvoje hudomušnih oči se je smejalo izpod zmečkane zanošenega klobuka.

Dala sem mu šopek, ki sem ga bila nabrala spotoma. Zataknil si ga je za klobuk in zavriskal glasno in veselo kot bi šel k ljubici v vas.

Skoro nato sta prišla po cesti kmet in kmetica. — Vidiš bedaka! — se je jezila ona, — pojeta in vriskata, a doma ju čakajo gladna deca. To ti je osebenski svet! —

— — — Seveda, v srce siromakovo ne bi smela pomlad . . .

* * *

Prijateljica Lina ima dva kanarčka. Čisto mlad par. Samica je smešno majčkена in zelo nerodna. Vedno skače po kletki in draži tovariša. Ali samec je strašno neroden in len. Čepi na palčici in se ne meni za nič. Komaj, da skoči k skledici in pozoblje par zrnec, ali da iztegne kljun po solati, ki je zataknjena v žičasto kletko.

One dni pa je zapihalo od juga toplo in prijetno in zadehtelo je po vijolicah. Vrabci so oživali in začeli konverzirati glasno in živahno pod Lininim oknom. Tistikrat se je lotil kanarčkov čuden nemir. Pobirati sta začela perce za percem in nositi na kup. Kadar je bila kletka odprta, sta iskala po sobi niti in vso tako drobnarijo.

— Gnezdo si delata! — se je razveselila Lina in tako čudovito nežen je bil njen glas, da sem se presenečena ozrla nanjo.

Kmalu nato je znesla samica jajčece, drobno, majčkено. Nato še drugo in tretje.

— Če bo sedela na njih, ta vrtoglavka? — je ugibala Lina. — Ne bo se ji dalo. Le poglej njene oči, tisti nemirni črni pičici, kako zavidno spremljata tovariša, ki zdaj pa zdaj skoči s palčice na palčico!

Ali zgodilo se je čudo in mala vrtoglavka sedi v gnezdu zelo mirno in potrpežljivo. Neznansko smešna je, tako majčkена, mlada, še vsa otročja in razposajena pa v materinskih skrbah. Tovarišu pa še slabše pristoja njegova vloga. Odlomi košček solate, da bi jo nesel družici, ali skoro vsakikrat mu pade iz kljuna, da mora po drugega. Tisti dve črni pičici v gnezdu pa ga opazujeta neprenehoma in se smejeta hudomušno. Neznansko se muči, preden nanese družici kosila. Včasih bi bil rad tudi malo nežen, ali preneroden je. Nič se mu ne posreči in črni pičici se mu smejeta venomer.

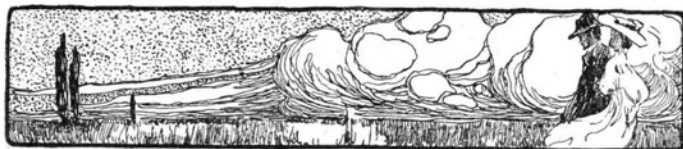
Z velikim zanimanjem opazuje Lina to idilico.

— Ali ju ne zaviđaš za njijino ljubezen, za to lepo, nežno, nedolžno ljubezen? — me je vprašala zadnjč.

Jaz pa sem se začudila na tihem:

— Ali imaš tudi ti spomladi sentimentalne dni, ti moja pametna, hladna, rezolutna Lina? . . .

F. BLOK :

DOGODBICE.

Sedel sem nekega dne pri mizi in pisal svoje vsakdanjosti, ne zmenec se ne na levo ne na desno, bil sem zamišljen v svoje popirje. Kar potrka nekdo na vrata, in meni se je zdelo to zelo čudno; zakaj ni je bilo žive duše, da bi bila prišla k meni in ponižno potrkala, odkrila se in vstopila. K meni so hodili zgolj taki ki so menili da so že previsoki, da bi potrkali in po odzivu vstopili ponižno in prosili ter mi potožili svoje želje. Ne, prišli so brezobzirno češ, kaj boš ti, ki minaš nazorov o življenju, zamišljen si le v tisto proklete popirje in vživanje ti je popolnoma neznano. In sedaj je nekdo potrkal, ne more biti navaden moj obiskovalec, odzval sem se mu torej. Vstopil je ubog človek raztrgan in shujšan na telesu, pozdravil me je z nekako hladnim pogledom in mi pomolil popir. Vzel sem ga, ter ga radoveden prečital. Hm, pogorel je bil in zdaj prosi okoli da bi preživel svojo družino. Z nasmehom sem mu vrnil popir in podaril zadnje svoje premoženje, 6 vin. Povedal sem mu da sem dijak in da več nimam. Neverjetno me je pogledal zahvalil se in odešel nevoljen. Zaloputnil je duri da so se potresli rožanci. Zakaj ne vem? . . .

Nekoč sem bil v kavarni. Imel sem denar in bilo mi je tako zelo dolg čas. In tedaj sem šel v kavarno, četudi sem nasprotnik brezposelnega posedanja po kavarnah. Srebal sem belo kavo in hotel prižgati cigareto, toda nisem imel vžigalic. To je zapazil moj sosed in mi je postregel. Bledoličen gospodič je bil kot kaka gospodična, in čudno se mi je zdelo da mi je postregel. Čemu? Zakaj? Taka in enaka uprašanja so mi rojila po glavi. Gospodek pa se je sklonil k meni in mi rekel:

„Napravil sem Vam malo vslogo — ne odrecite je toraj tudi Vi meni.“

„Govorite torej!“

„Posodite mi za par dni 20 kron, vrnem Vam jih gotovo, snideva pa se v tej kavarni.“

„Koliko?!“

„Dvajset kron!“

Moj Bog, kedaj sem jaz imel toliko denarja skupaj! Povedal sem mu da nimam, da ne morem dati. In kaj menite da je na-

pravil? Imenoval me je nehvaležnika radi ene vžigalice in odšel v noč.

Izprehajal sem se po drevoredu in čital neke pesmi; kot po navadi ob takih prilikah sem bil zamišljen, ko sem študiral verz ze verzom počasi in premišljeno. Tako sem bil zaglobljen v knjigo, da nisem slišal sošolca ki me je pozdravil. Šele po drugem pozdravu sem dvignil glavo in čudno se mi je zdelo da me je pozdravil. Slutil sem koj da bo to nekaj posebnega, ko sem ga videl pred seboj prijaznih lic.

„Kaj pa čitaš tako zamišljeno?“

„Poezije.“

„Poezije?! Hm. Ti si ves fanatičen in takorekoč zabit v to literaturo. Kaj pa imaš od nje? Meni prav nič ne ugaja.“

„Kaj se hoče, tudi svinja ni za sedlo.“

Pogledal me je debelo in jo je požrl, kakor je bila kosmata.

„Nekaj bi te prosil?“

„Kaj?“

„Spiši mi nalogo o slov slovstvu.“

„Zakaj?“

„Ker jo moram imeti.“

„Saj si vendar nasprotnih leposlovja. Sploh pa nimam časa pisati drugim naloge, nasprotnikom leposlovja posebno ne.“

„Saj ne rečem. Če nočeš pa pusti. Saj sem vedel kako bo, poznam te predobro.“

Požrl je tudi zadnjo in šel naprej. Sam sebi sem se zdel neusmiljen. Toda čemu treba nasprotnikom literature slov. nalog. Po mojem naj gredo za „fakine“.

Pisal sem nekoč nekemu znancu naj pride k meni na obisk, da se kaj pogovoriva. Prišel je, toda ni bil več oni dobri človek kot nekoč. Čuden je bil in redkobeseden. Na moje vprašanje kaj ga je izpremenilo, mi da pismo. Roka se mi je tresla, ko sem čital pismo njegove ljubice:

Dragi!

Ti si me zapeljal. Zapeljal si me, ne taji. Res da nisi nikdar vekel, da si bogat, toda jaz sem menila. In jaz moram sedaj živeti s tabo, moram, veš moram in to v revščini. Ti si me zapeljal, ne taji. Ti me bodeš tudi pokopal.

Tvoja nesrečna

Ančka.

Končane so moje zgodbice, le nekaj sem jih napisal, toda dovolj jih je... Dovolj... Povsod egoizem... Vsakdo skrbi le za svojo korist, izjeme pa so zaničevane... zavržene kot gnilo jabolko. Kdor zato živi da uživa, ta je spoštovan in cenjen. Drugi so norci, ljudje za izpremo, da bi svet ne bil preveč enoličen. To so moje dogodbice...

IVAN PETELIN:

GOSPODIČNI NA POČITNICAH.

ČRTICA.

Tudi letos, kakor vsako poletje, ste prišle v našo vas na počitnice k sorodnikom Dolinarjevim gospodični Lojzi in Mari iz Trsta.

Gospodična Lojzi, dve leti mlajša od Mari, brhko dekle z okroglim obrazom rdečih lic, plavih oči in kostanjevih las, ne razume čisto nič našega jezika. Vedno vesela in se smejoča. Njena sestra Mari ni toliko prikupljiva. Visoka in tenka postava ne naredi na očividca globokega vtisa. Za največjo rabo zna nekaj slovenskih besed.

Mati Dolinarica je stala na hišnem pragu, ko ji prinese pi-smonoša sporočilo, da pridete sorodnici v kratkem sem na počitke. Razveselilo jo je.

Dolinarjeva hiša stoji na koncu vasi zraven kašče in hleva; zadaj je sadni vrt. Kozolec in skedenj sta kakih sto čevljev oddaljena od hiše.

Lično in belo pobeljena hiša ima tri spodnje sobe in podstrešno sobico, katero je Dolinarica dobro osnažila in pripravila notri, kar je bilo potrebno za gospici, nepotrebno je odstranila. Mizo in dva stola je dala na novo pobarvati k mizarju. „Saj ne boste mogli spati,“ je godrnjala mati, ko je tlačila novo slamo in pleve v blazino, „ker ste navajeni spati na mehkih pernicah, ali kako se že pravi? Saj pravim ta gosposki svet . . .“ je nehala samogovoriti in je začela prati odejo. Naposled je bila s posteljo gotova. Ko je pogledala še na omaro v kotu in podobne na stenah, je dejala: „E, bo že. Če ne boste zadovoljni, pa naj greste, okoder boste prišle.“

Skoro požrli bi vaščani z očmi gospodični, ko ste stopali iz postaje P. v vas.

Visoke in špičaste pete na čevljevskih in široka klobuka jim niso dali miru. Mihevčeva Urša, opravljivka prve vrste, si bi skoro jezik zlomila zaradi teh Italijank. Ko je šla z Rožmanovo Mico na njivo po zelenjadi za svinje, je položila, zapazivši mladenki, jerbasa izpod desne pazduhe pod levo, stopila bliže k spremljevalki in ji je dejala na uho: „O ta neumni gosposki svet! Saj bo padla, ker ima take pete; pa tista „marela“ na

glavi! To se meni neumno zdi. Poglej, poglej, Bog ji prizanesi, gole prsi. Samo v pohujšanje bodete. „Oh, oh.“ Tako je jadikovala opravljivka in šle ste naprej.

Marsikatera žena, oče, fant, ljubosumna mladenka, boječa se za svojega ljubčeka: vse je gledalo za lepimi Italijankami, ko ste šle skozi vas.

Dospete do Dolinarjeve hiše.

Ko se pozdravijo, ju pelje gospodinja v pripravljeno sobico; Dolinarica opazi, da se njima dopade.

Uro po tem se že sprehajati gospodični po sadnem vrtu preoblečeni, rozoglavi, z mogočno frizuro las na glavi, opazujeti drevje: češplje, hruške in jabolane, katere nosijo že precejšen sad, in kramljati.

Zvečer sediti sami pri veliki javorjevi mizi, ki je bela kot sneg, v spodnji sobi. Položili ste ravno žlici na mizo, ko ste se navečerjali kislega mleka in zraven prigrizevali črn ajdov kruh, ko se prikaže v sobi Nace, najmlajši domači sin ki pa je bil že trikrat na vojaškem naboru, a nikdar potrjen, in katerega ima neka Mina Sempake rada, kakor mu fantje nagajajo. Prišel je ravno s travnika.

Nahaja se v zadregi. Zabrede pa še v večjo zadrego, ko mu voščiti — še ga poznati od lanskega leta — „bona sera,“ kajti ne razume ju in misleč, ga ga imati za norca, zamrmra nekaj, pogleda grdo v tla, kakor je to njegova navada v takih okoliščinah, in izgine iz sobe.

Pri kozolcu deneti drugi dan eno desko na vozno soro, vsedeti vsaka na eno stran in se guncati. Seve mimoidoči kozolec stoji namreč ob poti — se jima smejejo radi te otročje igre. Pa ne zmeniti se dosti za njih, le če pride kak fant mimo, ga pogledati, drugače pa imate svoje pogovore.

Skoro vsaki dan je pri njih pismoñoša, ki jima prinaša pisemka in razglednice od njenih častilcev.

Prijetno se jima zdi tu na počitkih: privadili ste se že malo vaščanov, domači so prijazni. Namenjeni ste iti še-le v začetku jeseni nazaj v Trst.

Pa se je nekaj zgodilo, kar ju je gnalo že koncem malega srpana domov.

Luna kraljuje med zvezdami in gleda boječe na vas, ki počiva v sladkem snu. Le tuintam se oglasi pes s vojim hov-hov-glasom. Okrog polnoči še začne glasiti fantovsko petje v svetlo noč. Danes je zopet sobota. Dasi so fantini trudni in izdelani, vendar ne gredo spat, češ, saj se bo jutri lahko spalo, ker je nedelja.

Jenjajo peti. Kar se izmisli eden izmed fantov, Mazejev Jože, da bi šli malo ponagajat Italijankam, ki ste pri Dolinarjevih. Vsi so za to in gredo k hiši.

A kaj sedaj narediti? Kako potrkati na okno in ju s tem malo ostrašiti, ker spiti gori v podstrešni sobici.

Tukaj ima že zopet prvi za govoriti Mazejev Jože; njemu namreč pade v glavo, da nič drugače ne more biti, kakor da postavijo lestvo.

To store. Hitro prinese Možekov lestvo izpod napušča Dolinarjevega hleva in jo nasloni k oknu podstrešne sobice.

Mazejev Jože se prvi spravi na lestvo, dva za njim. Nekateri ostanejo zdolaj, katere smeh lomi. Kakor tat, ki hoče ulomiti ponoči v sobo in storiti tatvino, še celo umor, preži Jože pri oknu in prisluškuje, če je v sobici vse mirno. Pa vse je tiho in temno. Fant se ne more vzdržati smeha, ko potrka parkrat po oknu. Toda v stanovanju se nič ne gane.

Tovariši na lestvi mu prigovarjajo med smehom, naj nikar ne jenja.

Potem rukne Jože po oknu, ki se skoro odpre. Takrat še le se zbuditi gospodični Lojzi in Mari, prestrašeni skočiti s postelje in, ne da bi si ogrnile zgornje krilo, zbežiti ven po stopnicah dol budit staro tetko Dolinarico, kateri komaj, komaj poveste, malo radi tega, ker neznate dobro slovenski, malo zaradi strahu, kaj se je zgodilo. Dolinarica, ki je tako sladko spala, kakor že dolgo ne tako, kajti podnevi je imela jako veliko posla, se vzdigne vznemirjena in začudena, češ, kaj neki more biti. Da bi pa strašilo, kakor ste Italijanki omenili, pa tudi ni mogoče; kako neki, saj pravijo, da je strah v sredi votel, okoli ga pa nič ni. Nekaj posebnega pa vse eno mora biti, meni stara... da bi bilo to ravno zdaj. Mladenki se še vedno od strahu treseti in Dolinarica gre še precej trdo in moško, dasiravno so njena leta mnogoštevilna, venkaj pogledat, kaj da je.

„Vsaj ponoči bi dali mir ljudem, ja,“ se vsuje iz Dolinarice na fante, ko pride pred hišo. „Če vi ne morete spat, pa pustite drugim spanje. Kaj so vam te Italijanke mar“... Kakor toča, tako so šle besede Dolinarice na fante.

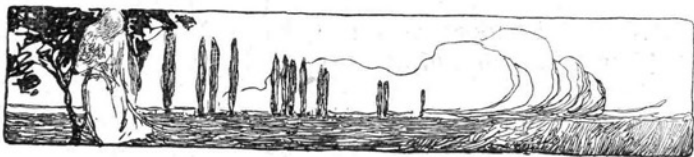
Toda fantje preslišijo te opomine, kajt vsi zbeže, dasi se je ne boje, kar je samo ob sebi umevno. Dočim so bili drugi že daleč proč od hiše, stoji še Mazejev Jožev na lestvi in neve, kaj mu je storiti: ali naj še počaka na lestvi toliko časa, da ženica odide, ali naj kar hitro skoči z lestve. Pa v naglici stori zadnje in zapustivši to mesto, ne da bi odstranil lestvo, katero je drugi dan domači Nace postavil, kamor je spadala, se poda spat, kar store tudi drugi njegovi tovariši.

Pomirjeni vležeti gospodski mladenki zopet k počitku, ko jima je razložila tetka smešni dogodek; zaspiti s klepom, jo kmalu od tukaj odkuriti...

Čez nedeljo ostaneti še pri sorodnikih v vasi.

V pondeljek pa se posloviti pri domačih s solzami na očeh zahvaljujoč se za prijaznost — in vlak ju odpelje nazaj v mesto Trst.

STUDENS:

V DEŽELO SREČE!

Takrat, ko se je odločil, je deževalo zunaj. Tako pusto je bilo gledati skozi okno in poslušati to monotono padanje dežja. Prav malo je bilo veselja v njem, prav malo navdušenja za novo misel. A moralo se je tako zgoditi, kakor mora človek dihati, da živi. Tako tesno mu je bilo pri srcu, sedaj zapustiti domovino, ko ljubi in zapustiti jo zato, da bo imel kaj jesti. — Zagrmelo je zunaj in večer se je bližal, on pa je slonel na oknu in strmel v mrak.

„Da bi večno deževalo in da bi bila večna tema. Da bi le bila ona tu . . .“ — Tako je mislil. Zopet je pogledal z duhom v bodočnost in stemnilo se mu je pred očmi, misli so se mu zapletle.

Takrat pa je narahlo potrkalo na duri in vstopila je ona.

„Kaj, ti si tu?“ — Tako neverjetno se mu je zdelo to, tako nemogoče in zazdelo se mu je prvi hip, da sanja lepe, sladke sanje. Ona, tako lepa, kakor nikdar poprej, stoji pred njim, tako žalostne so njene oči in zato tako lepe. Ah, kako prijetne so take sanje, tako neskončno osrečujoče v trenutku, ko se človeku stemni pred očmi zaradi pretežkih misli. — Ona je stopila k njemu in ga pobožala.

„Zakaj si tako čuden?“

Glas se ji je tresel, solze so se zasvetile v njenih očeh, kakor madona je bila.

„Glej, saj te bom celo pot v duhu spremljala, saj bodo moje misli vedno pri tebi! Pojdi, saj moraš iti. — A kadar se vrneš, bogat in zadovoljen, tedaj bo velik dan. — Misli name in ne bo ti težko. Saj te ljubim . . .“

V sobi je bilo mirno, temno; niti v obraz si nista videla. Dolgo časa sta molčala oba, a povedala sta si mnogo.

„Hvala ti, draga, hvala! Zopet sem miren in prav nič mi ni težko zapustiti dom. Vse radi tebe, sreča moja.“

Tako ozdravljajo bolne duše, taki so preobrati, porojeni iz velike ljubezni. — Jasen cilj je imel pred seboj, lep in sladak in neskočno velik.

Ona je šla in je bila vesela.

On pa je legel v postelj in ponavljal:

„Zaradi tebe — v Ameriko! Zaradi tebe.“

Kakor velika, črna pošast se vije vlak skozi dolino, izgine v hrib in se zopet prikaže. Dvoje velikih, gorečih oči mu dela pot in kakor da bi bil truden dolge poti sopiha glasno. Črn dim se mu vzdiguje iz ust in se vali za njim. Zdaj zazvižga, da se razlega daleč naokoli v temno noč in od skale odmeva enakomerno vdarjanje, kakor da bi tekel velikan skozi dolino in da bi se odzival v gori vsak njegov korak in vsak njegov vzdih. Tako rije dalje skozi noč, kakor sam črn vrag. In hiti, hiti in hiti in nosi v sebi veselje in žalost in veliko upanje.

Na postaji je stopil v vlak on, ki je imel srce polno najslajšega hrepenenja in velikega upanja. — Pogledal je skozi okno, a zunaj je bilo temno. Vstrašil se je, kajti nehotе mu je prišlo na um, da je tudi njegova bodočnost tako temna.

A proč s temnimi mislimi! „Saj je rekla ona, da bo vedno z mano in to mi bo dovolj.“ — Pa naj se je trudil, kolikor je hotel, neprijetna misel se ni hotela izgubiti. Sam v tem velikem vozu in ta noč in tako daleč v Ameriko!

Pa je pomislil na njo in ozdravljeno je bilo srce.

„Kadar se vrneš, bogat in zadovoljen, tedaj bo velik dan,“ tako je dejala. — „A težko bo toliko časa čakati in Bog ve, če ne pride drugi in jo vzame. O, tega dneva bi ne hotel doživeti.“

Zarudel je, ko je pomislil na to, tako čudno se mu je zdelo in skoro mu je bilo žal, da se je napotil.

Vlak je zapiskal otožno in izginil v hrib.

On pa je sedel z zaprtimi očmi in glava mu je klonila na prsi radi težkih misli.

A saj mu je tako lepo govorila, saj je nemogoče, da bi lagala. Saj je tako dobra. — Sedaj par let dela, potem pa neskončna sreča. Saj je Amerika deželа bogastva. Kje naj bi bila sreča, če ne tam?

Popolnoma se je umiril in pred očmi mu je bila lepa soba in ona — kraljica in on — srečen.

Zaspal je. Vlak pa je drdral dalje v temno noč in nosil te lepe sanje sabo.

* * *

Vse to se je zgodilo pred tremi leti.

Včeraj se je obesil v Zagori čuden človek, ki je govoril sam s seboj, ki je nosil na glavi nekaj, kar je bilo nekoč cilindar, široko rudečo kravato in raztrgane črevlje. Tam so ga našli pod streho v pribežališču miši in podgan. — Mogoče je bil to — on.

Včeraj je prišel v mesto bogat, lepo oblečen gospod in vprašal po gospodični Erni. — Mogoče je bil to — on.

Tudi sem čital včeraj v časopisu, da je padel v nekem mestu v Ameriki človek iz 26. nadstropja. Obraz je bil tako razmesarjen, da ga ni bilo mogoče spoznati. Bajè je bil Slovenec; mogoče je bil — on.

LUCE KRT:

DRUŠTVO ZA VARSTVO OTROK V NAŠIH KRAJIH.

JEZIKOVANJE.

Hudi glas iz Gradca gre!“ Prav zaprav to pot glas ni bil hud ampak, če prav natanko premislimo, neroden je bil. Zakaj je bil neroden? Če prav po resnici izpregovorimo, nerodnost ni ležala v glasu samem, ampak tičala je v tem, da je ta glas, sporočilo o dobrem in lepem, jezdil belega konjička, prijazno razgetajočega po livadah in hribčkih naše slovenske domovine.

To pa je prišlo takole. Razposlali so iz daljnega Gradca doslej seveda neznano poročilo, da je naša uboga slovenska deca ponekod zelo zanemarjena in slabo vzgojena. Zato pa je treba, da „se združijo vsi dobro misleči faktorji,“ da preprečijo nadaljno propadanje mladine; ta propadojoča in v vzgoji tako silno zanemarjena mladina je v največjo škodo državi; in deželi menda tudi; morda tudi občini.

Ta glas in to veselo sporočilo je prišlo tudi v naše kraje. Pa ne le glas, tudi vse polno tiskovin je prišlo za njim; te tiskovine so imele čedno uradno obliko in so pele po nemško; časih za spremembo tudi malo in milo tiho slovensko . . .

Zbrali so se tedaj vsi plivni in trdni možje iz naših krajev na posvet. Obrazi so bili resni, zakaj tudi namen je bil resen; ne samo resen — po pravici povedano — ampak tudi zapovedan! In pomislite, kako so se na zadovoljujoč način raztegnile ustnice na smehljaj, ko se je razlegel glas, da je naloga častna in da bodo ti resni kmetski možje, ki se doslej nihče ni zmenil zanje — izvzemši morda ob volitvah — dobili lep, prijazen in mil naslov: Sirotinski svetniki!

In ker je bila naloga važna in takorekoč zapovedana, so stopili možje skupaj in ustanovili društvo za varstvo otrok. V naših krajih je še precej društev, so menili možje, zato ne more prav nič škodovati, če imamo še eno društvo. Če imamo društvo za varstvo živali, pa obstoj še društvo za varstvo otrok, so izvolili pripomniti gospod župan iz vasi, ki je prva za trgovom v teh naših krajih. O, pa podpiralo se bode to društvo, se je zatrjevalo odločno, zakaj društvo je prepotrebno in glas iz Gradca je bil resničen, dober in blag — o, rešilen glas prav zaprav.

Gospodje v kanclijah so šli in napisali vse otroke iz naših krajev na posebne bukvice — mimogrede bodi povedano, da so bile te bukvice na daleč zelo podobne hranilnim bukvicam — in obloženi s temi bukvicami so se napotili možje po svojih vaseh.

Še so ti možje hodili po poti proti domu, pa so začela deževati iz Gradca pisma, kako se more vse to urediti; da bo prav in lepo namreč.

Danes so naznanili: Natančno je treba paziti na otroke. Zato naj se rabijo povesod enake tiskovine: jutri je prišlo strogo navodilo: Pisava glede varstva otrok naj bo kolikor možno majhna in lična; tretji dan je priromal nasvet naj se kolikor možno malo piše, vse naj se temveč opravi ustmeno, na kratko, da ne bo zadržkov pri varstvu otrok; četrti dan so poslali prepis razglasa, ki so ga spisali v sosednjem okraju in ki pravi, da je varstvo koristno in potrebno. Končal se je ta razglas takole: ... „v dušni in telesni blagor sirot, s tem pa tudi v korist vse družbe, zlasti občine, dežele, države, naroda.“ Ker pa smo imeli pri nas že svoj razglas, so nastali veliki posmileki, kateri razglas bi bil bolj pripraven, navduševalen, prepričevalen ... In odločili smo se za naš lastni razglas, ker smo mislili, da je oni gospod, ki je razglas spisal in provzročil njegovo določitev, storil to le iz posebnih dušnih in telesnih blagrov, ki jih nosi v žepih vse preveč.

To je trpelo dolgo, dolgo. Društvo je bilo že ustanovljeno, imelo je predsednika, podpredsednika, tajnika, blagajnika, odbornike ni štiri kronske stotake. Vse je bilo v najlepšem redu, samo z otroci je bil križ. Paglavci se namreč trmoglavo niso hoteli ozirati prav nič na društvo in pa na tiste bukvice, ki jih je bilo toliko po svetu, da so jih trdni in resni možje iz naših krajev komaj nosili seboj. Vsi žepi so jih bili zmeraj polni; in poln žep popirja je nadležen in prav zelo siten. In pa prav brez potrebe so bile tiste čedne tiskovine, ki so pele po nemško in včasih prav milo tiho tudi po slovensko. Paglavci so se potepali okoli, kakor prej, kradli, kakor prej, bili prepuščeni samim sebi in slabi družbi, kakor doslej redno.

Nekoč je pricefral župan tiste vasi, ki je v naših krajih prva za trgov, paglavca na urad, ki je bil ves raztrgan, umazan, ušiv in tako lepo dalje. Fantiček, komaj deset let star, je kradel kakor sraka. Mati je hodila delat na polje. oče je šel v Ameriko; on pa je bil za strah materam. Izpregovoril je gospod župan torej nekako takole:

Sedaj ko imamo društvo za varstvo otrok, sem privedel tegale fantiča, tega lumpa, da ga kam spravimo. Uči se ne, obstane nikjer ne, spravimo ga v kak zavod. Uradni predstojnik, star in izkušen mož, se je nasmehnil in obljubil, da bo poskusil. Pa je držal svojo besedo. Pisal je na vse kraje in na vse zavode: Nikjer niso marali za fanta. V nekem zavodu bi ga sprejeli, a

so hoteli plačila. Začele so se tedaj dolgotrajne razprave, kje dobiti denar za otroka. Občina je sklenila tako, da so doklade že itak previsode in da kratkomalo ne gre, da bi občina tuje otroke živela. Posojilnica je izrekla, da pred občnim zborom, ki bo čez pol leta, ne more dati nič, pa tudi takrat bo težko kaj, ker je vse preveč prosilcev za podpore. Dežela je odgovorila, da nima pokritja za take izdatke. Država je dala tiskovine in misel — zapovedano misel. Društvo ima komaj štiri kronske stotake — premalo. Končalo se je tako, da je fantič še naprej raztresal svoje privedene domače živalice med šolsko mladino, užival neomejeno svobodo in počel kar mu je ravno prišlo na misel.

Takrat pa se je nevarno začelo majati mlado društvo. Dva možakarja sta svoje bukvice prinesla nazaj in vprašala, kdo jima bo plačal pota. Ne marata več zastoj nositi te težke časti. V gostilni se jima je pozneje pridružil tretji, ki je bil tega mnenja, da je društvo morda samo za to, da bi redilo nezakonske otroke samskih škriccev iz trga. To mnenje je za enkrat tudi obveljalo. Potem je neka gorska občina poslala društvu prošnjo za podporo petih otrok, ki žive v revščini in nimajo roditeljev. Ker pa je ta občina dala društvu, ko se je ustanovilo samo dve kroni podpore, je društvo prošnjo vrnilo. In zopet je zavrelo po dolini, da društvo ni za rabo.

Tako v enem letu pa se je vse čudovito izpremenilo. Vsi poklicani možje, ki so se imenovali „sirotinski svetniki“, so ob letu poročali o vzgoji njihovemu nadzorstvu podrejenih otrok, da je „vzgoja dobra in primerna“. En sam slučaj je bil znan, da je deklica zašla v Trst v neko zloglasno hišo, ker se ji ne da več pomagati“ se je tudi ta slučaj mirnodušno položil „ad acta“.

Kar nakrat se je torej mladina izboljšala in ko je bil prišel ob priliki revizor tudi v naše kraje je videl črno na belem zapisano, da nimamo nobene zanemarjene in propadajoče mladine. Pohvalno se je izrekel o tem dejstvu in pripomnil, da je to pač pripisati deviškemu značaju naših krajev, ki nima bede in pohujšanja.

Nekoč sem slučajno prišel na sled čudnemu pojavu. Mudil sem se v vasi in zvedel tam, da ima deček nekega umrlega kajžarja, Francé B., čudne navade. Svoji stari materi je ukradel bankovce in se napil žganja ter nakadil cigaret. Stara mati revna starka, se je hudovala in jokala toliko časa, da jo je dvanajstletni fantek podrl na tla in osuval. Sosedu so molčali in se muzali: No, iz tega utegne še postati kaj posebnega.“

Spaka glej, sem si mislil. Ravno o tem fantiču je poročal sirotinski svetnik pred dvema tednoma „da je vzgoja dobra in primerna.“ Pozneje mi je dobrodušen mož razložil slučaj takole: I, za božjo voljo, dragi moj, kaj hočem poročati, da je lump, ki mu ga v fari ni para. Opravljivec si, bi dejali ljudje in me zaničljivo gledali. Pa bi kaj pomagalo? Nič! K večjem bi hoteli od

naše občine denarja, da bi se fanta kam vtaknilo. Tisto bi pa mi sami tudi že brez Vas opravili. Zato smo se mi možje tako zmenili, da bodi vzgoja povsod dobra in primerna — namreč v tistih bukvicah, ki jih imam za eno zimsko poč.

Tako se je zgodilo, da v naših krajih nimamo zanemarjenih in boljše vzgoje potrebnih otrok. Tudi društvo je torej nepotrebno. Toda ker je misel prišla iz Gradca ali kdoveodkod, naj bo. Saj naše društvo za varstvo živali, olepševalno društvo, bralno društvo tudi ni kdove kako živahno. Pa delujmo tako dalje, enakomerno.

Ko je bil letos občni zbor našega društva za varstvo otrok, še odbornikov ni bilo. Predsednik je poslal na to svojega sluga po ljudi — „saj veste zaradi sklepčnosti“. Pol tucata jih je nazadnje prišlo, da so zvedeli, da se od „zadnjič ni nič izpremenilo“. Saj ve se ne zahteva in pa saj druga društva tudi ne delajo drugače. Pa — prosim tega ne dalje pravit — tudi iz Gradca ni nobenih pisem ve. Odkar je minul vladarjev jubilej. Tako malo odlikovanj je prinesel, da je bilo v vsaki vasi tucat ljudi smrtno bledih. V naših krajih nismo imeli v tem oziru nobene sreče. Naš gospod župan, ki so bili časih zelo navdušeni za društvo v varstvo otrok, so zagotovo upali, da bodo okrašena njihova ljudomila prsa, z zlatim križcem najmanj. Dan pred jubilejem so poslali gospoda učitelja Kozico v Ljubljano nakupovat rakete; požarna bramba se je pripravila najskrbneje. Ampak tisti umazani uradni listič, ki je natisnil na predvečer jubileja vse odlikovance, se naših krajev ni spomnil. Rekli so, da je zaslug še vse premalo. Učitelj je sicer vseeno spuščal rakete v zrak, možnarji so pokali, požarna bramba se je zbrala, le gospod župan so bili v postelji. Stara bolezen — revmatizem — je začela svoje hudobno delo. Tudi tisti gospod, ki je pisal razglase in jih hotej celo nam usiliti v imenu „družbe, občine, dežele, države, naroda“ je bil takovekoč izpregledan. Od tedaj je umolknil.

Tako je torej prvo navdušenje za stvar poleglo. Mladina, ki je že bila v strahu za svojo neomejeno svobodo, zopet brezskrbnejše diha, a v uradni sobi je obešen na klin list, ki je zapisano na njem s rdečim svinčnikom: „Aprila 1910 bo občni zbor društva za varstvo otrok!“

To zaradi tega, da se ne pozabi, razumete? Saj dandanes nima nihče tacega spomina, kakršnega je imel minister, ki je goljufal Ludovika XV tako sijajno. Tako je!

V. F. JELENC:

DUNAJSKE PESNI.

NA GRABNU.

Ej, dekle ponosno,
blondinka mlada in živa
kaj vame upiraš pogled,
Kaj tvoj naj mi reče nasmeh?

Ljubezni želi ti srce si,
poljubov, strastnih objemov,
razkošja, pesni in plesa?
Ej, mlada koketka!

Ah, ne veš, kaj v duši nosi
— v daljini hladni, neznani,
ljubezen kjer doma je in smeh —
tujec — izgnanec!

V PREDMESTJU.

Obrazi beli, suhi, izživeli,
upala prsa in oči vodene,
Korak počasen, sklonjena je glava,
obupni vzdih, jok, prepir.

Pijani moški in vlačuge
otroci strgani in lačni . . .
in zapuščene matere . . .
dekleta s smrtjo v očeh . . .

Iz dimnikov se vije dim
umazan kakor črna noč
in vlega se na ulice samotne
kot smrtni angelj Asrael.

OB DONAVI.

Donava, široka, temna reka
in valovi tvoji motno kalni
kam hitite, kam bežite
pod azurom temnomodrim.
Mesečina svetlo bleda
lesketa se v valovih . . .
In tam sredi reke širne,
kjer vrtinci temni se igrajo
pesem poje tožno resno

hladna, bleda vodna vila . . .
Tvojih hotel bi objemov,
in poljubov mrzlih tvojih,
tvoje hotel bi ljubezni,
s tabo hotel bi živeti
sred valov deročih, kalnih,
kjer vrtinci šumni se igrajo
in požirajo v globine
sred noči brezskrbnega čolnarja.

NA PROMENADI.

Svilene vlečke, bele čepke
in grimizno rdeče halje
in parfema vonj opojni
biserov in dijamantov sjaj.

Lahek smeh, pogled ljubezni,
šepetanje demimondkinj
glasni klici in pozdravi . . .
kakor šum valov morja!

Vse veselo in brezskrbno
kakor svitli solnčni dan . . .
ali nikdo ne pomisli,
da se bliža črna noč.

PO ZIMI V PARKU.

Stoji po parku golo drevje
oledenelo, z ivjem je pokrito,
ječe v hladnem vetru veje;
in pod koraki škriplje sneg.

Nikjer življenja, pusto, prazno ..
hiteči le povsod koraki;
nikjer ni pesni, smeha,
nikjer ni cvetja rož!

Kje ste večeri lepi, nežni,
razkošna pesen, deklice poljub,
ciganskih gosli divje melodije
življenje in ljubezen, ples in smeh?

VEKOSLAV RES:

V NOČI.

SILHUETA.

Sedel sem v kupeju in se stiskal v kot. Le tupatam sem pogledal po sopotnikih in ven na pusto kraško planoto. Težki, temnosivi oblaki so bili nizko poveznjeni na zemljo in na razburkano morje. Dež je neprestano štrkal na okno. Moj vis-a-vis, stara ženica s košem v naročju, je smrčala in ko se je sempatje stresel vlak, prestrašeno v poluspanja pogledala na me in zopet zaprla oči. Kakor mora je ležalo v kupeju.

Slednjič je prisopihal vlak na postajo. Hitel sem proti bolnici. Težka skrb me je potiskala k tlom in mi zapirala sapo. „Je še živ?“

Pospešil sem korake, skoraj tekem sem. Postal sem pred bolnico, dolgo, žalostno hišo. Pred vrati je že stala gruča ljudi, nestrpnost čakajočih tretje ure. S težkim srcem sem stopil pred vratarja, mu pokazal zdravniško spričevalo ter odhitel v drugo nadstropje. Težak vzduh mi je udaril v obraz.

„Oddelek I., števil. 51, II. nadstropje“, je stalo v pismu. Kmalu sem bil pri očetovi postelji

„Oče, oče! Tu sem!“

In vrgel sem se mu na prsi.

„Drobo, da si prišel, Lojzi, ker težko mi je — — —“

Vdrt, koščeni obraz se je obrnil k meni in motne, solzne oči so me pogledale. Dolgo sem zrl v ta, meni tako drag obraz. Oče je zopet zaprl oči, njegova mrzla roka je obležala v moji, a ustnice so se mu premikale, kakor da bi molile in težak vzdih se je izvil često iz njegovih prsi.

Mrak je polagoma polnil sobo. Postrežnice so tekale od postelje do postelje in stregle bolnikom. Ozrl sem se po posteljah. Sami trpeči obrazi z udrtimi lici in izsesane roke. Tam v kotu je nekdo zaječal in se obrnil na drugo stran.

Noč je stopila s tihimi koraki v sobo. Prišla je postrežnica in prižgala nočno luč, ki je visela od stropa. Mir je vladal, le

težko sopihanje in ječanje ga je motilo. Spodaj na ulici pa so drdrali vozovi med klici voznikov. V bližnji cerkvi je odbilo deset.

„Oče, hočeš imeti zdravila? Deset je!“

„Ne, ni treba. Samo pokrij me, ker me zebe!“

Stresel se je po celem životu, zobje so mu šklepetali in njegov obraz je dobil mrtvaški izraz. Zdrznil sem se, ga skrbno pokrili in s strahom zrl vanj.

Iz nasprotne hiše je zadonela divja arija, spremljana s krototom. V sosedni postelji je nekdo zaklel, črne sence, kakor pošasti pa so zaplesale na stropu. Odprl sem oči. Glej! kaj ne vstaja tam iz kota nekaj v belo haljo zavitega? Mrzel pot me je polil in zaprl sem oči.

„Ha, tam je, tam! Poglejte jo, smrt je — — — Divji glas je zakričal in temna postava se je sklonila na postelji in kazala z roko proti kotu. Nočna luč je umirala.

Bolnili so se zbudili in začeli godrnjati.

„Ubogi revež, že zopet vidi smrt!“

„Zmešalo se mu je!“

A vsi glasovi niso bili tako usmiljeni.

„Vrzite ga ven!“

„Zamašite mu usta, temu norcu!“

„Ne, ne, pogledjte, k oni postelji številka 51. gre! Ti, fant, zapodi jo!“ — — —

Zakričal sem in se orzl v očeta.

„Oče, oče! Slišite? . . .

Nočna luč je visoko vzplapola in obsijala očetov obraz. Bil je mrtev!

Steklene, polzaprte oči so strmele vame, penasta usta so bila tesno stisnjena.

Moja duša je kriknila bolesti, vrgel sem se na očeta in zajokal. A tisti hripav glas je zopet zamolklo zaklical.

„In zdaj gre ven! Poglejte jo! Ha prokleta, kako se prezirljivo smeje! — — —“ In omahnil je na posteljo.

Zopet je zadonela divja arija iz nasprotne hiše, spremljana od pijanih glasov in žvenketa kozarcev — — —

Jaz pa sem slonel ob mrtvem očetu . . .

R. ROMANOV:

ROMANČICA.

Poje v zelenem bukovju
zajubljenec črni kos,
poje, šteje ljubice,
ki jih je vodil za nos!

Slušajo v grmu ljubice,
črne ljubice tri,
slušajo in se smejejo:
— Saj smo enaki vsi!

Smejejo se ljubice:
— Kos, ti si velik čudak,
idealist in moralist,
moralist in bedak!

SMEŠNICE.

Priznanje.

Žurnalist A: „Cital si današnji
moj odstavek?“

Žurnalist B: „Že trikrat sem
ga prečital.“

Žurnalist A: „A, to je prijetno.“

Žurnalist B: „Prosim, — toda
razumel nisem niti enkrat.“

Najlepši dan.

A: „Dovoli prijatelj, da ti sti-
snem roko, danes je za te gotovo
najlepši dan v življenju.“

B: „Hvala, toda motiš se pri-
jatelj šele jutri imam poroko.“

A: „Toraj je vendar današnji
dan najlepši.“

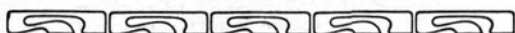

Razpisujemo danes

deveti natečaj ugank

ter si želimo najštevilnejše udeležbe. Pogoji so ti: Rešitve naj se dpošljejo najkasneje do 15. septembra. Naslov: „DOMAČI PRIJATELJ“ v PRAGI VIII. Pravico do izžrebanja imajo samo odjemalci Vydrovih proizvodov in člani njihovih družin.

Število rešenih ugank ne odločuje, ena zadostuje.

Cene so:

1. *Akvarium* (po sliki).
2. Vladimir Levstik: *Obsojenci* (krasno vezana knjiga).
3. *Opatija* (Holel Quarnero & kopaljšče) slika v okvirju.
4. *Jardiniera*.
5. Janko Kersnik: *Zbrani spisi* (krasno vezana knjiga).
6. *Skrinjica za cigarete*.
- 7.—8. *Posodice za kavo* (tri skudelice in krožniki z napisom: „Vydrova žitna kava“).

80. Kraljeva pot.

Sava Burič v Emoni.

	naj	sla	ve	
ve	va	puš	na	boj
sta	nja	Na	ka	ju
za	prej	čet	naš	go
gor	o	za	vo	ka
	bla	ri	kri	

81. Uganka.

Perovnik, Magdalenska gora.

Iz zemlje sem vzdignjena
nad zemljo povzdignjena.
Lepo sem olikana
hudo sem preskušana.
Gospodar me v službo vzame
v službi se sramuje za me;
to je najbolji dokaz,
da zakrije moj obraz.

82. Številna uganka.

Janko Grossek, Žiče.

Kristus je 12345
križ 54321.

83. Konjiček.

Neznanec iz prijaznega kraja.

lo	0. ž.	mi	ci	še	mi	pa	hlad
*	sen	go	da	da	je	je	*
ka	top	nje	bi	bi	go	no	vsi
ni	bil	le	la	cvet	se	bil	drev
zi	gre	ti	v	dru	ti	na	le
vo	pa	po	ob	ka	po	ka	vo
je	mi	bi	je	je	bi	ti	pot
li	dre	njo	rad	rad	ni	dre	smre

84. Vizitnica.

Fran Brovč, Grahovo.

T. Stokin.

V imenu se skriva poklic osebe.

85. Rebus.

Mihael Pustišek, Zdole.

A
e

86. Uganka.

Anton Kuhar, Trbovlje.

Sestavi iz sledečih 25 črk pet besed po pet glasov:

KKODDERSUUTAAAAA
NNJJPLLŽ.

Besede pomenijo: Pasje ime,
mlečno jed, mesto, peč za topljenje
železa, beračevo godalo. Srednje
črke navpično in vodoravno zna-
čijo mesto na Avstrijskem.

87. Uganka.

Vekoslav Burja, Ljubljano.

Sestavite iz teh besed znan
pregovor: Cene, vreča, vol,
veja, hren, klop, pinja, jed,
o joj.

88. Računska uganka.

Lovro iz Kranjskega.

Osem krav za tisočak, po
čem pride druga k drugi.

89. Šaljiva vprašanje.

Silva Beč, Ruše.

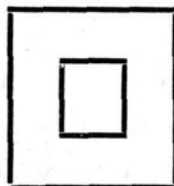
Kdo ima šest nog pa še po
glavi hodi?

Rešitev ugank v 8. številu.

69. Past, pest, post, pust. 70. Kadar je sila največja, je pomoč najbližja. 71. Rok, kor. 73. Mura, ura, urar. 75. Sito, sito. 76. Lep, Eva, pav. 77. Oderuh. 78. Trikrat sedem je edenindvajset. 79. Rana ura zlata ura.

72. V imenu našega rodu
in našega jezika,
kateremu stoprav od vas
čast došla je velika:
izpijem čašo tole vso —
Francozi vam zdravico to
od patra Valentina!

74.

Dobitki osmega natečaja

so bili izžrebani sledečim rešilcem:

1. *Terak. soha s cvetljicami*: Franja Videnič, posestnica, Cerklje, p. Krškavas.
2. A. Aškerc: *Junaki* (knjiga): Anica Lunaček, hčerka nadučitelja, Št. Rupert na Kr.
3. *Pogled na Šibenik* (slika): Fran Kette, poslovodja, Koseze, p. Spod. Šiška.
4. *Majol. košarica za cvetlice*: Franja Hainrihar, hčerka veletrgovca in tovarnarja, Školjaloka.
5. Minka Govekar: *Dobra gospodinja* (knjiga): Rezi Trampuž, Kostanjevica na Krasu.
6. *Dekorativni kip*: Berta Sotošek, sopr. nadučitelja, Žetale.
7. *Posodice za kavo*: Anton Kramberger, krojač in posestnik v Spuhljah pri Ptujju.
8. *Posodice za kavo*: Uršula Somrak, gostilničarka, V. Lašče 22.

Listnica uredništva.

Naročila, reklamacije, pritožbe, rešitve ugank itd. naj se pošiljajo naravnost na Vydovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na Zofko Kveder-Jelovšek, Zagreb, Ilica 20.

Drago Slavoljub: Posvetite se rajše glazbeni umetnosti, po Vaših pesmih sodeč imate poseben dar odkrivati melodije tam, kjer jih uho normalnega človeka niti ne sluti:

Petje slavca, drugih ptičev
utihnilo je nenadoma,
razlega se samo po gozdu
melodija čukova . . .

VSEBINA: FRANJA: Škrjančkov gnezdece. — VRHOVAN: Ena sama nedelja. — FRAN BOLKA: Popotniki. — A. FABIJANOVA: Pomladne slike. — F. BLOK: Dogodbice. — IVAN PETELIN: Gospodični na počitnicah. — STUDENS: V deželo sreče! — LUCE KRT: Društvo za varstvo otrok v naših krajih. — V. F. JELENC: Dunajske pesni. — VEKOSLAV RES: V noči. — R. ROMANOV: Romančica. — Smešnice. — Uganke.

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII.
Tisk firme Binko in Zika v Pragi II., Vodičkova 22.

Za naše male.

Nekaj iz vsakdanje skušenosti. A. Koprivova.

Ta sirota kaj izkusi s svojim otrokom! Cele noči nespi, punčka se dere in kriči brez prenehanja. In vseeno je, če ga zibajo in nosijo in tolažijo! A pamž še precej dobro izgleda! Bog sam ve, kako je to z nekterimi otroci . . . Jaz sem moje spravila na noge, da še sama ne vem kako . . .“

„No, pa saj ubožica tudi izgleda, ta gospa — vsa bleda in prepadena! Taka mlada, lepa ženska — kaj ima od tega, da se ji dobro godi, da ji ni treba delati, ko z otrokom toliko prestane. Cele noči gori luč pri njih in otrokovo kričanje se sliši sem do nas. Križi so z otroci, križi!“ Tako so besedovale sosede na ulici, ko so zagledale na vežnih vratih enonadstropne hiše mlado gospo.

Res je gospa Peternelova mnogo pretrpela s svojo majhno punčko ki je bila fletna da bi jo človek kar pojedel od miline ali tudi strašno nemirna in kričava. Sosede so resnico govorile, da mamica male, srčkane Julke ne spi skoraj nič; tudi njen mlad, postaven tata je odhajal ravnokar z doma rdečih oči, brenčeče glave in kislega obraza, hčerka je zopet vpila vso noč.

Čeprav sosede gospej Peternelovi niso bile posebno naklonjene, se jim je vendar smilila ko so jo videle zdaj po zimskem, neprijaznem jutru sprehajati se s svojo deklitico. da bi v noči boljše spala, kakor je svetoval zdravnik. Iz početka so bile seveda vse matere celega sosedstva ogorčene češ da je to neumnost in preteranost nositi tako majhno, drobno človeško stvarco na ostri zimski zrak. Tudi sama gospa se je prve dni bala najhujšega, potem pa jo je strah minil, ko je videla, da kratek sprehod v čistem zraku niti majhnemu otroku ne škodi, samo če je dobro zavito in se s takim utrjevanjem postopa polahko in previdno. V začetku le kratek čas, poznejše dlje in sčasoma je ostala po pol ure in po celo uro z otročičkom v najhujši zimi zunaj brez vse škode.

Ali to vseeno ni koristilo — punčka je jokala po noči, kakor prej, kričala je celo zunaj na sprehodu in sosede niso imele nobenega vzroka več blagrovati mlado gospo in govoriti o nji, da ima „zlate čase.“ Niso ji bile več nevoščljive, da se ne mora ubijati z težkim delom, ker je imela postrežkinjo, niti ne, da si lahko kaj boljšega privošči, kakor one. Saj so videle, da se sirota vedno muči z otrokom po noči in po dnevu, videle so da prihaja tudi zdravnik k na videz zdravemu dekletcu.

Ali vsi nasveti, vsi poskusi so bili zastonj. Obupana mati si ni vedela pomagati in je trpko tožila nad svojo osodo, češ, zakaj je samo ona tako nesrečna od vseh mater, druge da imajo dobre in tihe otroke in imajo samo veselje nad njimi. Žavidala je drugim ženskam, ki so zadovoljno prena-

šale svoje pridne dojenčke po ulici, zavidala je samskim prijateljicam in blagovala njihovo zlato svobodo.

Smešni so se ji zdeli nasveti, kakor: „Pustite jo, naj se izdere!“ ko je otrok jokal, kakor da bi ga s kleščami ščipali, tako da so ušesa brnela in ti je hotela počiti glava, ko si poslušal ta krik. Ni preostalo družega, kakor zibati in ajčkati, da se vsaj malo umiri. Punčka je prav malo spala in še to samo po dnevu, noči pa je vedno prekričala.

Zdravnik je sicer takoj spoznal, da je vzrok nespanja in kričanja otrokova slaba prebava.

Zato je po daljšem obotavljanju naročil, naj mati dojenje omeji in je predpisal otroku zraven prsi tudi otroško moko, tako da je dobivala enkrat prsa, drugikrat moko. Začelo se je z Vydrovo in ostalo se je pri nji, čeprav so poznejše poskušali tudi neko drugo ali brez uspeha — otrok ni hotel druge.

In mokica je delala čudeže. Prej zaradi slabo prebavljenega materinega mleka zeleno čiščenje je prestalo, prejšnje, pogoste driske so prenehale, dete je prihajalo k sebi, malo telesce se je debelilo. Ker je dobro prebavljalo je tudi boljše spalo in postajalo mirno in tiho. No, saj je mala Julka pojedla skoro deset kil te moke. Precejšnja množina za dobo osmih mesecev, predno je začela punčka, ko so se usteca napolnila zobkov, dobivati mešano hrano. A zraven jo je mati tudi dojila!

Nekteri otroci pa zaradi materine slabosti in bolehnosti sploh pogrešajo materino mleko in take je treba hraniti takoj z umetno pripravljeno hrano. V takih slučajih je moka najpripravnejše sredstvo, ker je pripravljena od strokovnjakov, obsega vse, kar otrok potrebuje in in ničesar tacega, kar bi občutljivemu otroškemu želodcu škodovalo. Gotovo se ne more meriti s to umetno hrano niti toliko priporočevano kravje mleko, pa bilo tudi z vodo mešano, ker otroški organizem sir, ki ga kravje mleko v mnogo večji množini obsega, kakor materino, v prvih mesecih sploh ne probavlja.

Nu, že slišim opombe nekterih mater: „Ne le toliko komedij z otrokom! Jaz sem dajala svojim cucelj in kašo pa so fantje, kakor dreni in punce, kakor rože.“

Le da taka mama ne pove, da jih je od duceta srečno rojenih otrok, ostala samo polovica in gotovo je tudi te le posebno trdna in zdrava narava obvarovala pred rano smrtjo.

Ako toraj kaka mati iz važnih vzrokov ne more sama dojiti svojega otročka ali kjer je, kakor v zgoraj povedanem slučaju mleko težko probavljivo, „mastno“ kakor pravijo, tam naj se vselej seže po otroški moki, osobito takrat, če jo stariši svojim ljubljencem lahko brez velikih žrtev preskrbe.

Kakšen dar božji je moka materam, ki morajo čez dan odhajati od otrok in za one, ki nimajo zadosti mleka za svoje dete. Takih slučajev je več, kakor normalnih. Iz lastne skušenosti vem, kako dobra je Vydrova otroška moka.

„Vydrovka“, ta dobra žitna kava.

Starodavna, ker ona je mati vseh drugih, ki so pozneje prišle v trgovino. A od kod njen uspeh? Dobra roba je ta „Vydrovka“ in to je cela skrivnost. Ali ste se že vozili v osebnem vlakcu, ki tudi pošto seboj vozi? Po celi Avstriji, posebno na Češkem. Skoro na vsaki postaji, kjer skladajo pošto, vidite zamotke „Vydrovke“, ki se po svojih „pečatih“ prav lahko razpoznajo. Razširjena je po celi državi, pijo jo v mestih, trgih in samotnih vasicah. Gospodi gre v tek in siromaku. Dobro kavo hoče vsaki in te brez „Vydrovke“ ni. Nekoliko zrn zrnate kave (ali dobre, četudi dražje) a ostalo „Vydrova žitna“. Otrokom nikar ne kuhajte zrnate kave, niti mešane ne, ampak samo čisto „Vydrovko“. Nikar se ne bojte. drage matere, par minut več dela, zdravje Vaših otrok naj Vam bo prva skrb. Saj jim gre „žitna“ imenitno v tek. Priporočite „Vydrovko“ znankam in prijateljicam. Če potrebujete vzorek pošljemo ga drage volje.

Prečitajte, kaj nam pišejo naši P. T. naročniki:

Deset zapovedi o Vydrovi žitni kavi.

I. Vydrova žitna kava je dar Božji; je redilna, zdrava in nadomestilna zrnato kavo, za drag denar sem dovažano.

II. Iznebi se predsodka, da iz žita ne more biti kava; iz njega je kruh, zakaj bi ne poskusili?

III. Vzemi $\frac{3}{4}$ Vydrove in $\frac{1}{4}$ zrnate kave, ter jo po navodilu pripravi. Zrnato kupuj samo najboljše vrste.

IV. Otrokom dajaj samo Vydrovo kavo. Radi jo pijo in ugaja jim.

V. Vydrovo žitno kavo pokuhaj in netrpi, da bi se priprava iste le zanikerno vršila.

VI. S cikotijo oprezno ravnaj, ker ona da barvo, kazi pa okus kavi.

VII. Z rabljenjem Vydrove žitne kave si prigraniš, ter to gotovo na drug način dobro porabiš.

VIII. Nepozabi priporočati Vydrove žitne kave. Privošči tudi drugim tako dober zajuterk, kot samemu sebi.

IX. Cena je nizka: 5 kg. za 4 K50 v, poštneine prosto. „Domači Prijatelj“ mesečno zastoni.

X. Naslov si dobro zapomni in se ne pusti z drugim motiti: Vydrova tovarna hranil, Praga VIII.

Nekoliko priznanj o „Vydrovki“:

Andrej Krobot, mizarski mojster, Radnavas na Koroškem: Vydrovka nam že pohaja, a težko bi jo pogrešali, toraj prosim, da čimpreje zopet pošljete eno vrečico.

Franja Videnič, posestnica, Cerklje, p. Krškovas: Vaša žitna kava nam zelo ugaja. Privadili smo se ji tako, da ne moremo biti več brez nje. Pošljite nam zopet eno vrečico.

Fran Troha, organist in p. učitelj, Podlipa, p. Vrhnika: Ker brez Vaše žitne kave ne moremo biti, prosim, da zopet pošljete eno vrečico iste.

Minka Jeglič, sopr. šolovod, Ljubljana: Naročam zopet 5 kg. Vaše žitne kave, kakor sem jo dobivala doslej. Prosim pa,

da mi jo pošljete prav kmalu, ker smo je, ne le otroci, ampak vsa družina tako navajeni, da bi jo zelo pogrešali, ako je nam zmanjka. Res, izborna je ta kava.

Matija Trbižan, posestnik, Poddraga, p. št. Vid pri Vipavi: Pošljite zopet vrečico Vaše žitne kave, s katero smo jako zadovoljni.

Ivan Wolf, želez. delave, Podbrdo ob Bači: Prosim, pošljite zopet 5 kg. Vaše žitne kave, ker nam jako ugaja, a vrečica bo skoraj prazna.

Milan Bračko, organist in pevovodja, Šmiklavž pri Slovenjgradcu: Poročam Vam obenem, da smo jako zadovoljni z Vašo žitno kavo, kajti nobena druga kava nima tako dobrega okusa kot „Vydrovka“ zatoraj jo tudi vsakemu priporočam, kdor jo še ni pokusil naj to kmalu stori.

Alojz Kandare, Žarečje pri Trnovem: Vaša „Vydrovka“ meni in mojim otrokom jako vgaja.

Marija Hočevár, Dvorskasvas pri V. Laščah: Ker nam Vaša žitna kava jako vgaja, zopet naročujem 5 kg. ter jo tudi vsem priporočam.

Matija Golob, kmetovalec, Jurkasvas, pri Straži: Vaša žitna kava se nam je tako priljubila, da nemoremo biti več brez nje.

Fran Golob, c. kr. orož. stražmojster, Domžale: Kakor v Mirni Peči, tako sem tudi tukaj priporočal Vašo žitno kavo. Ker sem pa dosegel mnogo vspaha ter videl pri naročnikih le samo zadovoljnost, priporočal jo bodem z veseljem tudi nadalje. Ker jo je pa meni ravnokar primanjalo, prosim zopet za eno vrečico.

Ivan Bambič, posestnik, Travnik 38.: Pošljite zopet 5 kg. Vaše žitne kave, katera se nam je jako priljubila.

Pripravno steklenico

za Vydrovo žitno kavo priporočamo vsem svojim gg. odjemalcem. Ima zabrušen zamašek, tako da se v nji kava v doglednem času sploh ne izdiši. A gre vanjo skoro cela poštna pošiljatev, ker drži 8 litrov.

To steklenico dajemo za tovarniško ceno: **2 K 20 v.**, zabojček 48 v., poštino pa tu plačamo in si jo zaračunamo.

Polne steklenice ni mogoče pošiljati, ker bi se razbila.

Mesečnik za odjemalce
Vydrove tovarne hranil, v Pragi VIII.

Letnik VI.

Predplačati se ne more.

1. oktobra 1909.

Gospodar in gospodinja,
dekla, hlapec in pastir
vse pripravlja se in zgrinja
na veseli glasni pir.

Žeganje na farl stari,
v hiši se dekle moži
v kuhinji se peče, vari,
skleda krofov se množi.

Vse je fino, vse rumeno
vse diši, ko sami cvet;
v kuhinji „BUHTIN“ jemljejo,
saj ga hvali cell svet.

Ali, ali,

kaj niste, gospodinja, pozabili ta mesec naročiti „Vydrovke“,
te imenitne žitne kave? Poglejte v pravem času v shrambo
in če gre že k kraji, hitro naročite drugo vrečlico.

Ali je priporočljivo dajati otrokom Vydrovo moko?

Da, ker prvič:

brani vzniku najnevarnejše otroške bolezni: želodčnega in črevnega kataru, na katerem umrje v prvem letu cela četrtina novorojencev. Prihranjevati dojenca z razrednim kravjim mlekom, nikakor ni tako zdravo, kakor dajati jim našo moko, ki obseza snovi, obseženi v materini hrani. Ako se skrbno po navodu z mlekom pripravlja, približuje se po svoji jakosti in dobroti materinemu mleku. Čeprav so materina prsa najboljši vir hrane za dojenca, vendar se otroška moka ne sme podcenjevati. Osobito u slučajih, kjer materino mleko manjka, ali pa nima potrebne sile, je nadomestilo v Vydrovi otroški moki vredno največje hvale. Marsikteremu otroku je naravnost rešitev pred različnimi katarji in driskami ter najboljše prospeva občutljivemu organizmu.

Drugič:

Ker se mora tudi otrok, ki je popolnoma zdrav in kateremu dojenje popolnoma zadostuje, vendar le sčasoma priučevati na gostejšo hrano, je pa zopet Vydrova otroška moka idealna hrana, najboljša za to prehodno dobo, ki je tako nevarna nežnim otroškim probavilom. A če je dete, hranjeno večkrat s popolnoma neprimerno hrano, že zbolelo in trpi na driski ali zaprtju, je Vydrova moka pomoč, ki deluje naravnost blagodarno. V takih slučajih se, drage matere ne obotavljajte niti trenotek in dajte otroku čim prej to dobro Vydrovo moko.

Tretjič:

Vydrova otroška moka je s svojo nizko ceno danes najbolj popularno sredstvo za hrano otrok. Nikar ne dvomite o njeni kakovosti, četudi je še enkrat in dvakrat cenejša od konkurenčnih izdelkov. Vydrova otroška moka je enako vredna, kakor najdražje, iz daljnje tujine importirane otroške moke, pa naj bodo ktere koli znamke, ktere koli starosti in slave, katero bobna po svetu najvsiljivejša reklama. V resnici, ponosni smo na to, da je docilila Vydrova otroška moka v ti kratki dobi tako sijajno in vsestransko priznanje. Ne bo se nam treba mnogo truditi, da ji priborimo prvo mesto med hranilnimi sredstvi za otroke, kajti s svojo lahko dosegljivo ceno in po priporočilu zadovoljnih mater, se bo hitro razširila, kakor zasluži.

Priznanja o Vydrovi otroški moki.

Andrej Presker, Breg pri Celju: Naša Mirica ima Vašo otroški moko jako rada, ker ji ista tudi zelo dobro tekne. V kratkem Vam pošljem njeno sliko, da bodeste videli, kake čudopolne učinke napravlja Vaša izvrstna otroška moka pri njej, ki jo bodeimo znanprej nazivali Mirica „Debeluška“.

Andrej Ekart, Prepolje, p. Račje: Vaša otroška moka naši Ivanki zelo ugaja, porabili smo je šele nekoliko zavitkov in že se pozna učinek. Vsakomur jo najtopleje priporočam, ker je res vse pohvale in priporočila vredna.

Marija Mikotova, Trst, Rojan 221: Prosim, pošljite mi 3 kg. Vaše otroške moke. Ista je glede cene in kakovosti vsaki mami najbolj priporočljiva.

Josip Procházka, vratar v pivovarni v Zagrebu: Tu Vam pošiljam sliko svojega vnuka Mariana Veselaka, kateri, kakor sem Vam že pisal predno je začel uživati Vašo otroško moko, ni bil za nič. A poglejte sedaj, kako je revček „suh“. Kako sedaj vesel gleda v svet. Star je 14 mesecev in začelja hoditi. Tehta „samo“ 15½ kg. Vsi se Vam srčno zahvaljujemo. Vašo izborno otroško moko pa priporočamo povsod kar najtopleje.

Josip Rozbořil, knjigovodja, Roudnice. Namen tega pisma je, podati Vam zanimiva poročila o blagodarnih učinkih Vaše otroške moke. Imamo 3 mesece starega dečka. Približno tri tedne po rojstvu začela je otroka moriti driska katera kljub vsej pozornosti ni hotela prestati. Od zdravnika podano zdravilo pomagalo je le tako dolgo dokler se je uživalo. Kakor hitro ga je zmanjkalo, začela se je driska zopet. V strahu pred mogočimi žalostnimi nasledki smo hoteli poskusiti ako bi morebiti pomagala izprememba diete, t. j. da bi bilo poleg dojenja še prihranjevano. Kljub temu, da je bil deček star šele 2 meseca, kupili smo Vašo otroško moko ter mu jo dajali s kravjim mlekom enkrat na dan, že tretji dan je driska popolnoma prenehala in danes je deček, kakor valček, poln življenja. Vašo otroško moko jako rad pije in to ne več enkrat ampak štirikrat na dan: Tudi prirastek na teži otroka ni brez zanimanja: Dne 20. junija je bil deček star 69 dni ter je tehtal 5000 gr. Ta dan smo mu začeli dajati Vašo otroško moko.

Marijan Veselak.

Dne 28. junija toraj v starosti 77 dni je tehtal otrok 5250 gramov

„ 16. julija	„	„	85	„	„	„	„	5580	„
„ 29.	„	„	98	„	„	„	„	5930	„

Tehtal sem otroka brez obleke predno je bilo nasičeno. Ker je tehtal otrok ob rojstvu 3700 gramov znaša prirastek na dan 19 gramov. Pri prihranjevanju z Vašo otroško moko pa 31 gramov. Ne le za to, ker je bila Vaša otroška moka mojemu sinčku zdravilo, kajti ona mu je sedaj najbolj priljubljena jed, zamorem priporočiti Vašo otroško moko za najnežnejši želodček, lin to tudi storim. Naš Vlastiček je že ta mesec snedel 6 zavitkov.

Štelcig.

Josip Sedlak, čevljarški mojster, Petřvald v Šlezjeji: Naš Ludviček noče nič družega uživati kakor Vašo otroško moko. Je star eno leto in že leze okrog, kmalo bo hodil sam. Pošljite mu kmalu zopet 2 kg. ker se mu že po nji toži.

Fr. Stelcig, c. kr. poštni poduradnik, Král. Dvur. Stem si dovoljujemo Vam poslati sliko našega malega dečka, katerega je vsled njegove gibčnosti zelo težko slikati čemur pa je vzrok Vaša otroška moka. Od 10 dne do danes je dobival Vašo otroško moko, ker prs ni hotel vzeti za nobeno ceno, in danes tehta 9 kg. Vsak se mu čudi, kako je trden, sam g. zdravnik je dejal, da ko bi ga ne videl in se ne bi sam prepričal ne bi verjel. Deček je star 4 in pol meseca in zamore že 5 minut sam sedeti. Bolehal pa sploh še ni. Vaš izborni izdelek priporočam vsem svojim znanim.

Fr. Šulo, mizar, Žitnovec: Prosim pošljite mi 1 kg. Vaše otroške moke. Izkazala se je izvrstno.

Edvard Tomaš, c. kr. ognjestrojnik, Pržemysl v Galiciji. Našemu Ediku Vaša otroška moka, jako diši.

Rudolf Vonka, učitelj mešč. šole, Králové Městec. Ko bi naša mala Jiřina govorila, rekla bi najbrže tako: Imenujem se Jiřina Vonková. Tata je učitelj v Král. Mestecu, 12. avgusta sem bila stara 9 mesecev. Jem rada Vydrovo otroško moko, kakor kašico. Iz lonih 48 škatljic, ki so za menoj, sem moko spapala v 10 tednih. Mamica mi jo kuha že od četrtega meseca. Ded Dr. Chmelar v Křinci ji je to nasvetoval. Imam 6 zobkov in tehtam 8³/₄ kg. Dne 11. aprila sem tehtala 5³/₄ kg.

Marija Zakouřilová, sopr. posestnika, Přepere u Turnova: Vaša otroška moka naši Faninki izborna diši in prospeva. Je sedem mesecev stara, sama sedi in tehta 8 kg. Priporočim ja vsakomur.

Jiřina Vonková.

NOVOST.

STEKLENICE ZA VYDROVO OTROŠKO MOKO.

Za večkratno potrebo, priredili smo za našo otroško moko steklenice. Kupite si jo enkrat za vselej, z daljšo množino jo pa le doplnjujete. Je lepe oblike, iz čistega belega stekla za 80 vin. Napolnjena 3 K 20 vin. Z ozirom na steklenico prenaradimo pozneje tudi zamotanje za celi 1¹/₂ kg. Vydrove otroške moke.

Mnogo mamic naroči 3 kg. moke naenkrat, ker taka pošiljatev gre poštnine prosto. Komur ljubo, blagovoli si to steklenico naročiti. Na konec ostane gospodinji vedno praktična bodisi za kavo, sadje in t. d.